

**PREVENCIA RIZÍK,
RIZIKOVÉ FAKTORY
V OŠETROVATEĽSKEJ PRAXI SESTRY
V NEONATOLÓGII**

Baňasová V., Peřinová N.,
FNsP J.A.R. Prešov

Riziká a nežiaduce udalosti - prevencia

- vytvorenie optimálnych podmienok
- vzdelávanie personálu o potencionálnych rizikách a prevencií
- kontinuálne zvyšovanie bezpečnosti pre všetkých pacientov, návštevníkov a zamestnancov
- zvýšenie povedomia o bezpečnosti
- hľadanie riešení ako zlepšiť starostlivosť, aby sme zabránili potenciálnej chybe

Ak sa vyskytne aspoň 1 krát,
je potrebné predpokladať, že sa to môže zopakovať.

Aké sa vykonajú opatrenia, aby sa zaistila bezpečnosť pacienta?

Kvalita & Bezpečnosť pacienta

Medzinárodné deklarácie k bezpečnosti pacienta:

- Luxemburská deklarácia k bezpečnosti pacientov (apríl 2005)
- Londýnska deklarácia bezpečia pacientov (marec 2006)
- Medzinárodná spoločnosť pre kvalitu v zdravotníctve (ISQua)
- WHO14
- JCI Medzinárodné bezpečnostné ciele
- Projekt HOPE „NIHIL Nocere" (2010) - Ochrana pacientov pred poškodením

Cieľ:

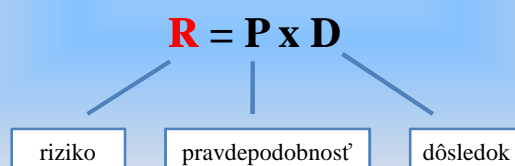
Minimalizovať riziká v **najrizikovejších oblastiach** poskytovanej zdravotnej starostlivosti:

1. Bezpečná a jednoznačná **identifikácia pacientov**.
2. Bezpečnosť pri používaní rizikových **liekov a liečiv**.
3. Minimalizácia rizika **zámeny pacienta**, výkonu, miesta výkonu.
4. Prevencia **pádov** pacientov.
5. Prevencia nemocničných infekcií súvisiacich so **správnou hygienou rúk**.
6. Bezpečná **komunikácia**.
7. Bezpečné **prepúšťanie/prekladanie** pacientov.

Riadenie rizík má zásadný význam:

- v rámci bežnej starostlivosti
- pri integrácii nových postupov, aby sa zabezpečilo, že bezpečnosť pacienta je prvoradá

Bezpečie pacienta by malo byť pre každé zdravotnícke zariadenie prioritou.

Príčiny pochybenia

Aktívne chyby

- na úrovni individuálneho pracovníka
- neznalosť
- nepremýšľanie pri výkone práce
- vysoké sebavedomie bez sebakontroly
- nezvažovanie dôsledkov rozhodnutia a činností
- nezáujem
- zbrklosť
- nesústredenosť
- únava

Latentné chyby

- skryté v systéme (vybavenie, manažment, organizácia práce)
- neefektívne zaškolenie
- nerealizovateľný plán činnosti
- nedostatočná údržba prístrojov
- nedodržiavanie štandardov kvality alebo ich absencia v inštitúcii
- neprimerané prístrojové vybavenie
- časový stres
- nedostatočné personálne obsadenie

Zahájiť opatrenia:

- vždy máme možnosť rozhodnúť sa ako budeme na potencionálne riziko reagovať

Vytvoriť prostredie, kde je možné vyjadriť svoje obavy a pochybnosti.

- realizovať opatrenia na zníženie rizika

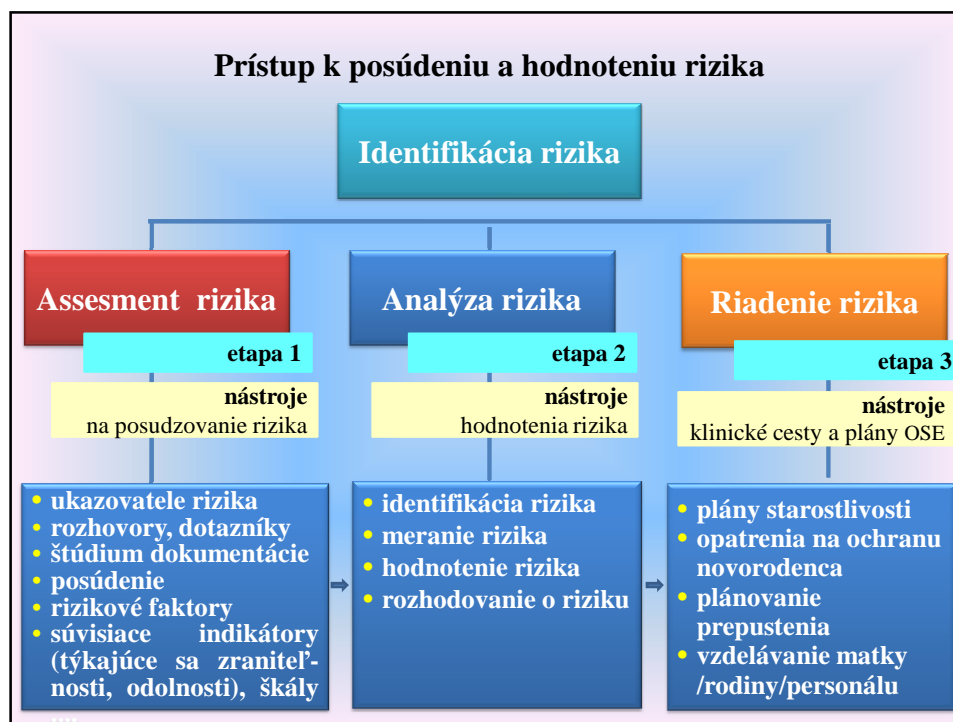
K jednotlivým rizikám môžeme pristupovať jednou zo štyroch možností:

- znížiť / minimalizovať vhodnými opatreniami
- preniesť / zdieľať s inými subjektmi
- vyhnúť sa riziku
- akceptovať / monitorovať riziko

Prispieť k zlepšeniu bezpečnosti pacientov v neonatálnej starostlivosti

Nástroje riadenia rizík a ich aplikácie do praxe sestry a pôrodnej asistentky:

- viaceré **proaktívne prístupy** k uskutočneniu zmeny a podporujúce zlepšenie kvality
- **rozpoznanie vysoko rizikových situácií** a zabránenie vhodnými prostriedkami
- **identifikovať povedomie a zapojenie** do hodnotenia rizík a školení
- **vnímanie sestier riadenie rizík ako koncept**, ktoré majú dôležitú úlohu v tejto činnosti – v starostlivosti o novorodenca

NANDA II (10 ed., 2014)		
Doména 11: Bezpečnosť – ochrana	Vyvarovanie sa nebezpečenstvu, telesným poraneniam alebo poškodeniu imunitného systému, ochrana pred stratou a zabezpečenie bezpečnosti.	Trieda: 1 - Infekcia 2 - Fyzické poškodenie 4 - Environmentálne riziká 5 - Obranné procesy 6 - Termoregulácia
NIC (6 ed., 2013)		
Doména 4: Bezpečnosť Trieda U: Krizový manažment Trieda V: Manažment rizík	Intervencie nevyhnutne zaisťujúce krátkodobú pomoc pri psychologických alebo fyzických krízach. Intervencie iniciujúce aktivity znižujúce riziko a kontinuálneho sledovania rizík v časovom priebehu.	Identifikácia rizika Analýza potenciálnych rizikových faktorov, stanovenie zdravotných rizík a stanovenie priorit stratégie znižovania rizika pre jednotlivca alebo skupiny.
NOC (5 ed., 2012)		
Doména IV. Znalosti o zdraví - zdravé správanie a nemoc Triedy T Kontrola rizík a bezpečia	Výsledky, ktoré popisujú postoje, porozumenie a opatrenia s ohľadom na zdravie. Výsledky, ktoré popisujú činnosti, ktoré zabraňujú, obmedzujú ohrozenie zdravia alebo kontrolujú stav bezpečnosti jednotlivca.	Vyhľadávanie rizika Aktivity zamerané na zisťovanie osobných zdravotných hrozieb. Prevádzanie prevencie Opatrenia na prevenciu, vylúčenie alebo zníženie ovplyvniteľných ohrození.

Riziká u novorodenca

- biologické - kde môže nastať fyzická ujma na zdraví
- psychologické - separácia dieťaťa od matky, prerušená väzba, ...
- sociálne - zo strany matky, opustenie dieťaťa

- aj riziká v „modrej zóne“ vyžadujú analýzu rizík

Dôsledok	Miera rizika				
	Pravdepodobnosť				
	minimálna	nízka	možná	očakávaná	istá
katastrofálny	5	10	15	20	25
veľký	4	8	12	16	20
stredný	3	6	9	12	15
malý	2	4	6	8	10
nevýznamný	1	2	3	4	5

Legenda celkového posúdenia rizík:
 1-3 (modra) nízke riziko
 4-6 (žltá) stredné riziko
 8-12 (zelená) vysoké riziko
 15-25 (červená) veľmi vysoké riziko

3. bod: po narodení (do 1 hodiny) a nasledujúce dni

Ako môžeme podporovať prvé priloženie k prsníku a kontakt kožu na kožu?
 Aké postupy môžeme vylepšiť v tomto rannom období?
 Aké opatrenia by sme mali zabezpečiť pri prvom kontakte matka a dieťa?
 Aké poučenie poskytujeme matke/otcovi pri prvom kontakte s dieťaťom?

- kontrola matky a novorodenca skoro po narodení (do 1 hodiny) - dôležité je včas rozpoznať komplikácie, poučiť matku/otca o prvom kontakte s dieťaťom
- matka (otec) získajú informácie o možných komplikáciách a privolaní pomoci v prípade zmien
- dohľadať na prvý kontakt matky s dieťaťom a dbať na bezpečnosť dieťaťa
- dbať na preventívne opatrenia dieťaťa pred pádom
- dbať na označenie novorodenca pred rodičmi (bezprostredne po pôrode, na tele matky alebo v jej blízkosti)

Bezpečné označovanie novorodencov

- viacstupňové označovanie novorodencov
- bezprostredne po narodení sa na zápästie pripevní novorodencovi náramok s údajmi/číslom
- matka má náramok zhodný s údajmi dieťaťa
- identifikácia na kožu novorodenca
- označenie na zavinovačke
- označenie na postieľke
- kontrola označenia novorodenca

• Informovanosť rodičov

Vôľám sa
 Narodil/a som sa v Bratislave v gt:
 dňa o hod. min.
 Pri narodení som:
 vážil/a g a meral/a cm
 Meno matičky:

Vôľám sa
 Narodil/a som sa v Bratislave v gt:
 dňa o hod. min.
 Pri narodení som:
 vážil/a g a meral/a cm
 Meno matičky:

Bezpečné označovanie novorodencov v inkubátore

- v inkubátore
- na inkubátore (kartičky pre rodičov)
- p.p. foto dieťaťa pre rodičov

Bezpečné používanie zdravotníckej techniky, opatrenia pri podávaní liekov, používaní dezinfekčných roztokov...

Bezpečnosť pri používaní rizikových liekov a liečiv.

- bezpečné podávanie liekov

Prevenca nemocničných infekcií súvisiacich so správnou hygienou rúk.

- hygiena rúk
- hygiena prostredia
- aseptická príprava TPV
- aseptická manipulácia s katétrom
- aseptická príprava výživy (MM a F)
- hygiena rúk pri každom kontakte s dieťaťom

Bezpečná komunikácia s rodičmi

Rizikové faktory

- neschopnosť rodičov na splnenie osobných potrieb
- úzkosti spojené s materskou rolou
- zneužívanie návykových látok
- predčasné dieťa; choré dieťa, ktoré nie je schopné účinne iniciovať rodičovský kontakt
- separácia; fyzické bariéry
- nedostatok súkromia
- rizikové tehotenstvo alebo pôrod (ako je vnímané rodičkou)

Poradenstvo dojčenia
Asistencia pri dojčení
Dotyk
Podpora vzťahu

Fototerapia novorodenca

Riziko:

- nedostatočného príjmu tekutín (fototerapia, riedka stolica)
- zvýšenej telesnej teploty R / T účinkami fototerapie
- narušenia celistvosti kože (riedka stolica)
- prerušený kontakt s matkou/ separácia
- úzkosť matky/rodiča
- poranenia - fototerapia

- zástava dýchania, apnoické pauzy
- poškodenie sietnice
- riziko aspirácie

Riziko SIDS / apnoe

Rizikové faktory

zo strany matky

- intrauterinná hypoxia
- fetálna rast. retardácia
- infekcie močovopohl. systému
- anémia
- fajčiarka
- drogová závislosť
- nedostatoč. výživa matky
- nízka socioekon. úroveň
- nízky vek matky (16-17 rokov)
- nízka vedomost. úroveň
- neúplná rodina
- krátky odstup od predchádzajúceho tehotenstva

zo strany plodu

- nízka pôrodná hmotnosť
- asfyxia
- predčasný pôrod

novorodenec

- mužské pohlavie
- prehrievanie dieťaťa (oblečenie, prikrývky)
- príliš mäkký povrch pre spánok
- prekurované miestnosti
- spánok s rodičmi
- horúčkovité ochorenie počas posledných 2 týždňov
- pasívne fajčenie
- „bez cumlíka“
- poloha na bruchu

← prevencia

Identifikácia rizika

← opatrenia

Vyhľadávanie rizika

Riziko SIDS

- o preventívnych opatreniach, ktoré znižujú riziko vzniku SIDS
- poskytovanie informácií o:
 - **správnom polohovaní dieťaťa**
 - opatreniach smerujúcich k ich minimalizácii (poloha na chrbte)

Vzdelávanie a odborná pomoc

- poučenie matky/rodiny o:
- možných **rizikách z prostredia**
- **optimálnej teplote** v miestnosti do 23°C a obliekaní

4. bod: pred prepustením do domácej starostlivosti

- Aké postupy musíme vykonať pred prepustením dieťaťa do domácej starostlivosti?
- Aké informácie má matka dostať pred prepustením dieťaťa?

- kontrola matky a novorodenca pred prepustením
- matka bola poučená o starostlivosti o dieťa
- prebiehalo vzdelávanie o možných komplikáciách a v privolaní pomoci v prípade zmien
- o polohovaní dieťaťa na chrbát - prevencia SIDS
- dojčenie /kŕmenie a prevencia aspirácie, pádu

Bezpečné prepúšťanie/prekladanie novorodencov

Z pohľadu sestry

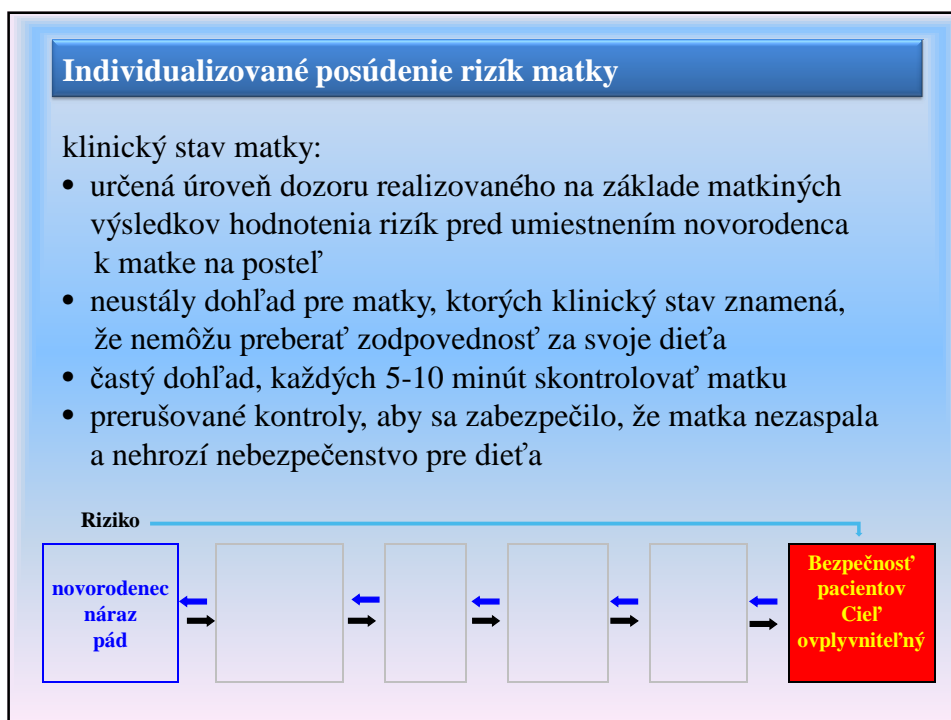
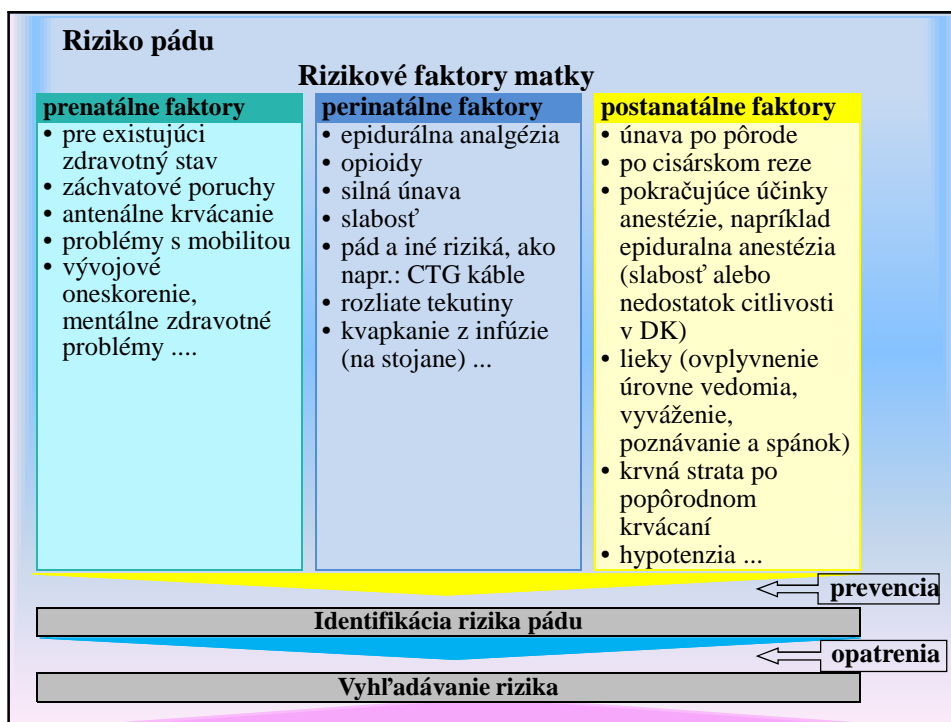

- Ďalej sme sa zamerali na starostlivosť o matku a dieťa – o fyziologických novorodencov a možného rizika pádu novorodenca.

Riziko pádu novorodenca:

- Rizikové faktory
- Výsledné kritéria
- Plánovanie – aktivity
- Vyhodnotenie

Riziko pádu novorodenca:

Aktivity:

- monitorovanie rizikových faktorov matky a dieťaťa

Prístup k novorodencom na pôrodnej sále:

- Využívať vhodné metódy na zníženie rizika na pôrodnej sále (skin-to skin) a na izbe matky.

Riziko pádu novorodenca

Intervencie:

rodič - vzdelanie:

- bezpečnostný list pre rodičov pri prijatí dieťaťa
- verbálne pripomenutie - spanie s dieťaťom sa nedoporučuje
- zásahy na znižovanie rizika pádu novorodenca
- upraviť podľa klinického stavu matky požiadavku byť s dieťaťom (lieky, vplyv hypnotík, ...) vzhľadom na bezpečnosť novorodenca
- ošetrovateľský personál – hodnotenie
- komunikácia s matkou o bezpečnosti a ochrane pred pádom

Bezpečnostná politika pre ošetrojúci personál

- hlásenie správ o novorodeneckom páde

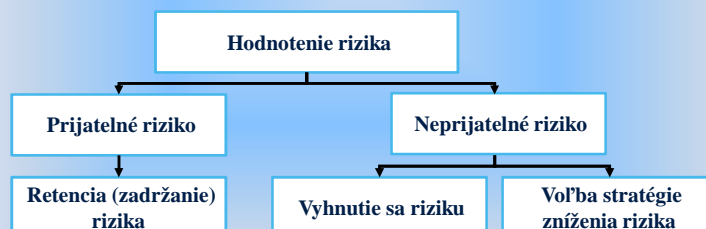
Nemocnica - rooming-in - posteľ pre matku a postieľka pre dieťa

- význam pre novorodenca byť s rodičmi, podpora vzťahovej väzby
- podporovať rooming-in
- uľahčiť úspešnému dojčeniu na požiadanie, neobmedzený kontakt matka - novorodenec (skin-to-skin)
- novorodenecká postieľka v izbe pri matke

- opatrenia by nemali byť orientované len na jednotlivé riziká, ale je potrebné rešpektovať celý **súbor identifikovaných rizík** s uvažovaním ich vzájomných väzieb

Hodnotenie rizika

- Prijateľné riziko -
- Neprijateľné riziko -

Riadenie rizík - Sestry pracujúce v neonatológii

- lepšie pochopenie bezpečnosti pacienta prostredníctvom **teórie riadenia rizík**

Bezpečnosť pacientov a kvalita starostlivosti

- udržať kvalitu starostlivosti o novorodencov prostredníctvom bezpečného riadenia rizík
- priebežne vyhodnocovať klinické prostredie pre možné riziká škodlivosti
- využiť svoje vedomosti o možných rizikách a vedomostiach rodiny, aby sa zabránilo poškodeniu novorodenca

Úspešné riadenie rizík si vyžaduje od sestier:

- rozpoznať riziká
- identifikovať riziko – priority
- opatrenia, aby sa zabránilo poškodeniu, ktoré by spôsobili novorodencovi a rodine najzávažnejšie škody

Riziká a nežiaduce udalosti - prevencia

- dbať na vedenie ošetrovateľskej dokumentácie
- povinné hlásenie NU
- informácie lokalizovať pomocou elektronických záznamov a záznamov riadenia rizík
- demografické charakteristiky, okolnosti incidentu a výsledky uviesť v jednotlivých tabuľkách pre každú udalosť

ZÁVER**Riadenie rizík**

Pri identifikácii nebezpečenstva a ohrozenia:

- využitím intuície sestier a ich odborných skúsenosti
- školením k danej problematike
- mať vedomosti o tom, aké najlepšie praktické prostriedky využiť na redukciu daného riziká

Použitá literatúra

BUTCHER, HK. - BULECHEK, GM. - McCLOSKEY DOCHTERMAN, JM. - WAGNER, CH. 2013. *Nursing Interventions Classification (NIC)*, 6th edition. Publisher: Mosby, (december 27, 2013). 640p. ISBN 13 9780-323100113.

FOTR, J. 2009. Analýza a management rizika. (prenáška)

FURDON, SA. Challenges in Neonatal Nursing: Providing Evidence-Based Skin Care
<http://www.medscape.org/viewarticle/465017>

GALUSKA L. 2011. *Prevention of in-hospital newborn falls*. In *Nurs Womens Health*. 2011 Feb-Mar;15(1):59-61.

GAMS, B. Gams, Call! Don't let them fall! Role Modeling Safe Infant Sleep in the hospital setting to reduce infant injury and mortality

HELSLEY L, JV. - STEWART VT. 2010. Addressing in-hospital "falls" of newborn infants. In *Jt Comm J Qual Patient Saf*. 2010 Jul;36(7):327-33.

JOHNSON, M. - BULECHEK, GM. - 2011. *NOC and NIC Linkages to NANDA-I and Clinical Conditions: Nursing Diagnosis, Outcomes, and Interventions (NANDA, NOC, and NIC Linkages)* 3 ed. Kindle Edition Mosby; 3 edition (3 Jun. 2011)432p. ISBN 978-032077033.

KENYON, CH. 2009. *Risk management standards in midwifery are no substitute for personal knowledge and accountability*. In 2009 Elsevier Ltd. Published by Elsevier. November 2009, Volume 15, Issue 4, Pages 209–211

KUCHTA, M. 2002. Syndróm náhleho a neočakávaného úmrtia u detí – SIDS Neurologie pro praxi 2002.

MOORHEAD, S. - JOHNSON, M. - MAAS, ML. - SWANSON, E. 2012. *Nursing Outcomes Classification (NOC): Measurement of Health Outcomes*, 5 edition. Publisher: Mosby; (November 28, 2012), 776p. ISBN-13: 978-0323100106.

NANDA International. 2014. *Nursing Diagnoses 2015-17: Definitions and Classification 2015 - 2017*. 10 ed. Wiley-Blackwell. September 2014. p. 483. ISBN 9781118914939.

Newborn Falls/Drops in the Hospital Setting. Minnesota Hospital Association 6/20/11

NHSLA. Clinical Negligence Scheme for Trusts, Maternity, Clinical Risk Management Standards; 2009 [Version 2, 2009/10].

SLOGAR A, GARGIULO D, BODROCK J. 2013. Tracking 'near misses' to keep newborns safe from falls. In *Nurs Womens Health*. 2013 Jun-Jul;17(3):219-23.

SYMON, A. 2001. Chapter 4 Defensiveness. In *Davis N (ed) Risk Management and Litigation in Obstetrics and Gynaecology*. London RSM Books.

ŠKRLA, P. – ŠKRLOVÁ, M. 2008. *Řízení rizik ve zdravotnických zařízeních*. Praha : Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-2616-8.

ŠKRLA, P. 2005. *Predevším neublížit : cesta k prevenci pochybení v léčebné a ošetrovatelské péči*. 1. vyd. Brno: NCO NZO, 2005. 162s. ISBN 80-7013-419-4.

ŠKRLA, P. - ŠKRLOVÁ, M. 2003. *Kreativní ošetrovatelský management*. 1. vyd. Praha: Advent Orion, 2003. 477s. ISBN 80-7172-841-1.

WALLACE, SC. 2015. Preventing Newborn Falls While Supporting Family Bonding. In *AJN, American Journal of Nursing*. November 2015 - Volume 115, Issue 11, p58-61. doi: 10.1097/01.NAJ.0000473316.09949.1f

WALKER, PH. - CARLTON, G. - HOLDEN, L. - STONE PW. 2006. *The intersection of patient safety and nursing research*. In *Joyce J. Fitzpatrick & Patricia Hinton-Walker. Annual Review of Nursing Research. Volume 24: Focus on Patient Safety*. Springer Publishing. pp. 8-9. ISBN 0826141366.

WILLIAMS, J. 2002. The tools of risk management and their application to midwifery practice. In: *J.H. Wilson, A. Symon (Eds.) Clinical risk management in midwifery: the right to a perfect baby?* Elsevier, Edingburgh; 2002.

WILSON, JH. - SYMON, A. - WILLIAMS, J. - TINGLE, J. 2002. *Clinical Risk Management in Midwifery: the right to a perfect baby?* Elsevier Health Sciences. pp. 4-6. ISBN 0750628510.

**ĎAKUJEME
ZA
POZORNOST'**